

Beszélgetés dr. Ranschburg Jenő gyermekpszichológussal

„Az emberré válás kezdetén kell foglalkozni azzal, mi az ember”

Ha a klónozásnak valaha is volna értelme vagy erkölcsi alapot nyújtó indoka az az lenne, hogy minden családnak jutna otthonra egy „Dr. Ranschburg Jenő”. Egy ember, aki a tanácstalan, feszült, idő- és energiahiánytól frusztrált szülőknek tanácsokat, ötleteket adna. A felvázolt futurisztikus vízióban egy csodálatos, minden családnak alanyi jogon járó, a gyermeki lélekről elképesztő tudással bíró „klón-nagypapát” képzelhetünk el. Képzelhetnénk, ha Ranschburg Jenő lendületessége, fiatalossága, kisugárzása nem cáfolna rá mindarra, ami a „nagypapa” szóra sokunknak elsőre beugrik. Belőle azonban csak egy van. Aki ráadásul eléggé elfoglalt mostanság, mert jelenleg tizenhatodik könyvén dolgozik, melyben fény derül arra, hogy sok esetben a nő is lehet agresszor egy családban.

– Ha jól tudom, egy hölgy játszott döntő szerepet gyermekpszichológussá válásában. Ezek szerint, mint sok más dolgot, ezt is a nőknek köszönhetjük?

– Egészen pontosan egy nőnek. Legelőször 1957-ben a Gyógypedagógiai Főiskolán találkoztam a kifejezéssel, hogy pszichológia, nem volt ez akkoriban közismert szó és tudományág. Gyermekpszichológiát is hallgattunk, én pedig hamar beleszerettem a tantárgyba és abba is, aki tanította. Csodálatos, ragyogó elméjű hölgytől sajátíthattuk el a gyermekpszichológiát, és az intellektusa, valamint a személye egyaránt vonzott. Tulajdonképpen neki akartam tetszeni azzal, hogy mindig megpróbáltam többet tudni annál, mint amennyit tudni kellett a vizsga letételéhez. Aztán ennek hatására a főiskola végeztével pszichológia–magyar szakra jelentkeztem az ELTE-re, amit estin végeztem el. Ugyanis időközben tanítani kezdtem mint gyógypedagógus Velencén, majd Budapesten. Hajnalban levonatoztam Velencére tanítani, délután pedig jöttem vissza Pestre, és rohantam be az esti előadásokra. Ilyen körülmények között szereztem meg a második diplomámat.

– Ne vegye indiszkréciónak, tanár úr, de mi lett az intellektuális indíttatású szerelemből, ami a kezdetekkor e pálya irányába terelte? Beteljesült?

– Nem számolhatok be semmilyen kellemesen szennyes eseményről. A tanárnőm akkor már asszony volt, két gyönyörű gyermek édesanyja, és igazából nem is volt ez több, mint egy huszoneves ifjú romantikus, plátói képzelgése. Az az időszaka volt ez az életemnek, amikor sok nőbe a feje miatt szerettem bele. Egy bizonyos fajta feminin intellektus hihetetlen hatással tudott rám lenni. Amikor egy tiszteletreméltóan nagy tudás egy rendkívül vonzó nőből áradt, az

engem teljesen kikészített akkoriban. De ezek jellemzően távoli rajongások voltak, soha nem realizálódtak.

– És mikor fordult a figyelme a gyermeki lélek irányába?

– Az igazsághoz hozzátartozik, hogy eredendően én magyartanár akartam lenni, az irodalom foglalkoztatót, 15–16 pszichológiai témájú könyvem és több száz írásom mellett megjelent egy gyermekverseket tartalmazó verseskönyvem is. De írtam színdarabot is annak idején gyerekekről, gyerekeknek. Akkor, amikor még nem tudtam, mi az a pszichológia, és azt sem sejtettem, hogy valaha is gyermekpszichológus aka-

– Őszintén vallom azt, hogy mindig lehet változni. Soha nem reked meg az ember a fejlődésben. Vannak dolgok, amikben előre halad, s vannak olyanok, amikben vissza, de állandó a mozgás, a személyiség folyamatosan változik. Ugyanakkor

„...engem nem is a gyermekek érdekelnének, hanem az, hogy miből lesz a cserebogár. Vagyis hogyan lesz valakiből felnőtt ember.”

rok lenni... Utólag tehát van egy olyan érzésem, hogy ami engem érdekelt, az már megvolt bennem igazából akkor is, amikor még nem tudtam egy konkrét szakmához hozzákötni. Aztán amióta gyermekpszichológus vagyok, azt kell mondanom, engem nem is a gyermekek érdekelnének, hanem az, hogy miből lesz a cserebogár. Vagyis hogyan lesz valakiből felnőtt ember. Mintha ráéreztem volna húszévesen is arra, hogy valamiképp az emberré válás kezdetén kell foglalkozni azzal, mi az ember... Mert akkor lehet igazából megtudni érdekes dolgokat, és jó irányba befolyásolni egy karakter alakulását.

– Meddig lehet befolyásolni? Megoszlanak a vélemények arról, hogy egy ember meddig nevelhető; hány éves korig formálható, befolyásolható a személyiség, mikorra dől el, hogy valaki milyen ember lesz...

1935. december 19-én született Budapesten. A budapesti Madách Imre Gimnáziumban érettségizett 1954-ben.

A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola hallgatója 1957 és 1961 között.

1961–64-ben az ELTE pszichológia–magyar szakára járt, pszichológia szakon diplomázott 1963 decemberében.

1966 óta nős, három gyermek édesapja.

Főbb művei: *Félelem, harag, agresszió, Szeretet, erkölcs, autonómia, A világ megismerése óvodás korban*

vannak nagyon is szenzitív periódusok. Az emberi kapcsolatteremtés, a szeretni tudás és a szeretet későbbi értékelése vonatkozásában például életünk első három éve meghatározó. Az empátia és az agresszivitás vonatkozásában az első nyolc esztendőnek van jelentősége. Borzasztóan fontos időszakok ezek, és nagyon úgy néz ki, hogy ha az első

nyolc évben nem tudunk egy szélsőségesen agresszív, kötekedő magatartásformán változtatni, utána már csökken az esély. De soha nem lehetetlen teljesen, mindig lehet változni. Érzelmi szempontból tehát az első nyolc évet tartom meghatározónak, de intellektuális szempontból elmennék akár a serdülőkorig is, vagy még tovább. Tapasztalataim szerint meglepően gyorsan lehet tudásbeli lemaradásokat behozni, ha az embert valami motiválja. Ha belegondolunk, még egészen öreg korban is meg lehet tanulni egy új szakmát, tehát intellektuálisan jóval nagyobb a mozgáshetőségünk, mint a jellemformálódást, érzelmi csiszolódásunkat illetően. De soha

tokat adnának a gyermekeknek, hanem átfogó értékelést a teljesítményéről, sok szülő tiltakozott. Miért? Mert az osztályzat az olyan egyszerű és kézenfekvő. Ha egyest kap – nem nézhet egy hétig tévét. Ha ötöst kap – száz forintot a kezébe nyomok. Megpróbálják tehát a végletekig leegyszerűsíteni a saját feladatukat, miközben egy értékelést végigolvasni – *horribile dictu*, végiggondolni –, elmélyedni benne, az mind időbe kerül. Nem igaz, hogy egy szülő ezt ne tudná megtenni, csak valahol meg kell takarítani ebben a zaklatott életben az időt, és ezt gyakorta a gyereken takarítja meg. És aztán megbánja. Sokszor kérdezik tőlem: „tanár úr, hol rontottam el?” Nem

nem szabad lemondanunk senkiről. Sem gyerekről, sem felnőttéről.

– És tapasztalatai szerint a szülők mennyire szorulnak nevelésre?

– Problémák itt is vannak bőven. Jellemzően végig nem gondolt előítéletekből és sztereotípiákból táplálkoznak a félreértések. „Engem is vert az apám – attól lettem tisztességes ember” és hasonlók. És ezeket a téves mintákat hajlamos továbbvinni az ember, már csak amiatt is, mert nincs ideje leülni és végiggondolni, mit is csinál, hogyan is viselkedik mint szülő. Rohanó világban élünk, és a szülő sokszor időt akar spórolni. Márpedig ezt az időt többnyire szülői szerepéből spórolja meg, amire sajnos súlyosan ráfizet. Csak ez nem rögtön derül ki. Jellemzi a helyzetet, hogy amikor fölmerült az újabb pedagógiai törvények kapcsán, hogy nem osztályza-

a hibást, a vétkest kell keresgélni, hiszen kétoldalú játszma ez szülő és gyerek közt. Ha elromlik, ketten együtt rontják el. A közös tevékenységben valami félrecsúszik, és az esetek jelentős részében azt kell megtalálni, hol is csúsztak el. És ott helyre kell rakni a kommunikáció szülő és gyerek között. Ezerféleképpen lehet ugyanis „rossz” egy szülő, és sokkal kevesebb módon lehet jó. Elrontani, elcseszni a dolgokat mindenki a maga egyedi módján képes. De mindezeken túl fontosnak tartom hozzátenni, hogy a gyerekek azért, hála Istennek, többnyire kiheverik a szüleiket. Hiszen az ember regenerálódik, és bizony még a szüleit is van esélye földolgozni. Talán ez is lehetne a legjobb nevelési tanács: bízzunk abban, hogy kihever minket a gyerekünk.

SZILVÁSI ÉNDRE
endre.szilvasi@fisz.hu

Minden csütörtökön: **Magyar Narancs** – a liberális hetilap

PEDELLUS + TÚSAROK

OKTATÁSI ÉS PÁRKAPCSOLATI MELLÉKLET

Katonanők, nemi tanulmányok, diszlexiások, könyvmolyok, nőgyógyászati élmények a legfrissebb számban!

Válassza a Narancsot!

Zaklassa fel magát, hogy másokat is felzaklathasson!

Magyar Narancs

POLITIKAI-KULTURÁLIS HETILAP

Megrendelhető: magyarnarancs.hu kft.
1399 Budapest, Pf.: 701/415
telefon: 432-0248, fax: 262-0093
online: www.manacs.hu